

каже, че и безъ новия чл 17 отъ конституцията се бѣха сключили тайни съглашения, че и безъ него нови тайни договори щѣха да се сключатъ когато, съ избухването на войната между Турция и Италия прѣзъ Септември 1911 година, една невидена отъ освобождението на България насамъ турска криза бѣ настанала. Азъ навѣрно нѣмаше да подпиша такъвъ таенъ договоръ, ако не бѣ се измѣнилъ чл. 17. Но други безъ друго щѣха да го подпишатъ, тъй като България никога нѣмаше да прости на правителството, което би се отказало да се възползува отъ онова чудесно стечение на обстоятелствата, съ което се ознаменува почването на турско-италийанската война. И наистина, кога отъ 1879 г. насамъ Турция се бѣ намѣрила въ война съ една велика сила, и то отъ Тройния Съюзъ? Кога положението на Турция бѣ по-разклатено, положението на Македония по-отчаяно? Когато, слѣдъ обявяването на Турско-Италианската война, азъ се върнахъ въ София, намѣрихъ и тукъ положението критическо. Турция трупаше войски на нашата граница съ очевидна цѣль да ни нападне, да ни наложи *une guerre préventive* за да ни съкруши и бжде отпослѣ спокойна. Това поне бѣ дълбокото убѣждение на много отъ моитѣ другари, това бѣ и убѣждението на голѣма частъ отъ обществото. Духоветѣ бѣха крайно възбудени. Непригответни дипломатически съ нашитѣ съсѣди, една война тогава съ турцитѣ, които не бѣха още надвити и изтощени отъ италианската война, можеше да ни бжде гибелна. За това и азъ, слѣдъ като съ помощта на нѣкои отъ великитѣ сили, успѣхъ да осуета войната, която турцитѣ тогава искаха да ни обявятъ, рѣшихъ да пристѣпя къмъ прѣговори за съглашения съ Сърбия и Гърция. Съ покойния г. Миловановичъ бѣхъ говорилъ на заминаване прѣзъ Бѣлградъ, на 29 Септември 1911 г. А колкото за Гърция, отличниятъ българофилъ г. Bourchier бѣ ми писалъ отъ Атина, бѣ ми говорилъ и въ София. И азъ почнахъ прѣговоритѣ, по които единъ день подробно ще пиша. Нека тукъ изтъкна нѣкои критики само по съюза.

Чудатъ се чужденцитѣ, ще се чуди и потомството на ума на ония, които, слѣдъ като войната на 5 октом. 1912 г. категорически доказа, че ние сами неможахме да